

Vergaderjaar 2023–2024

19 637

Vreemdelingenbeleid

Nr. 3175

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS EN MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 november 2023

Om het draagvlak voor opvang te behouden, is het van blijvend belang om overlastgevend en crimineel gedrag gericht aan te pakken. Steekpartijen, winkeldiefstallen en straatintimidatie waar asielzoekers bij betrokken zijn, dragen bij aan onveiligheid en een onveilig gevoel over asielopvang.

Inmiddels ligt er met een nationale aanpak een stevig pakket aan landelijke en lokale maatregelen om overlast te voorkomen en aan te pakken. In de praktijk zien we dat deze maatregelen effect sorteren, zoals blijkt uit het recente bericht dat buschauffeurs in Ter Apel blij zijn met de maatregelen tegen overlastgevers¹ en het bericht dat de gevreesde overlast van de crisisnoodopvang zich in Sittard niet voordoet.²

Tegelijkertijd zien we dat ondanks de ingezette maatregelen, en ondanks de grote groep asielzoekers die zich wel gewoon weet te gedragen, nog steeds incidenten met grote impact plaatsvinden, zoals recent in Ter Apel, Maarheeze en Utrecht. Dat sterkt onze ambitie om de bestaande nationale aanpak verder te versterken.

Daarbij is het afgelopen jaar de inzet van de Coördinator Nationale Aanpak Overlast van grote betekenis geweest om tot een sluitende aanpak te komen die door alle partijen met prioriteit wordt opgepakt. In deze brief lichten we de voortgang op de maatregelen toe.

Voorts gaan we in deze brief in op de motie van het lid Van der Plas omtrent de veiligheid in en rondom de asielzoekerscentra³; de motie van het lid Brekelmans omtrent de handhaving- en toezichtlocatie (htl),

¹ <https://nos.nl/artikel/2492677-buschauffeurs-blij-met-maatregelen-tegen-overlastgevers-ter-apel>.

² https://www.limburger.nl/cnt/dmf20230929_93700584.

³ Kamerstukken II, 2022/23, 19 637, nr. 3149.

aangiftes, de reprimanderegeling en lik-op-stuk beleid⁴; de toezegging aan het lid Wilders⁵ omtrent de effectiviteit van de aanpak van de Coördinator Nationale Aanpak Overlast, de toezegging aan het lid Brekelmans omtrent gegevensuitwisseling met Duitsland en België inzake overlastgevers⁶ en de toezegging aan het lid Brekelmans omtrent de uitbreiding van de capaciteit van de procesbeschikbaarheidslocatie⁷.

Nationale aanpak

Met landelijke en lokale maatregelen bundelen het Rijk en gemeenten hun krachten om tot een gezamenlijke aanpak van overlast te komen. De nationale aanpak, waar het kabinet structureel 45 miljoen euro per jaar voor heeft vrijgemaakt⁸, is te onderscheiden in vier pijlers: snel beslissen in de asielprocedure, maatwerk bieden in de opvang, lik-op-stuk beleid toepassen in de openbare ruimte en inzetten op terugkeer.

Asielprocedure

Snel beslissen

De Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND) onderkent met de pilot procesoptimalisatie al aan de voorkant van de asielprocedure of sprake is van een (potentiële) overlastgever met een kansarme aanvraag. In zo'n geval wordt de asielaanvraag met voorrang en zo snel mogelijk behandeld door bijvoorbeeld daar waar mogelijk de rust- en voorbereidingstijd te onthouden. Door deze snelle werkmethode wordt de opvang en het asielsysteem zoveel mogelijk ontlast.

Sinds de start van de pilot in november 2022 zijn ongeveer 480 aanvragen versneld behandeld, hiervan is er in 400 zaken versneld beslist. Hierbij gaat het overwegend om asielzoekers met de Algerijnse, Marokkaanse en Tunesische nationaliteit. Van deze groep hebben minder dan 10 asielzoekers zich later opnieuw gemeld.

De werkmethode wordt nu ook ingezet in de sobere opvang voor asielzoekers met een kansarme aanvraag. Gezien het succes van deze pilot wordt onderzocht hoe deze pilot breder uitgerold kan worden.

Sobere opvang kansarme asielzoekers

Uw Kamer is reeds geïnformeerd over de nieuw in te richten vorm van versoberde opvang, bedoeld voor asielzoekers met een kansarme aanvraag.⁹ Het doel van deze zogeheten procesbeschikbaarheidslocaties is dat asielzoekers met een kansarme aanvraag permanent beschikbaar zijn voor de asiel-, vertrek- en beroepsprocedure, zodat deze procedures zo efficiënt en vlot als mogelijk worden doorlopen. Voor deze opvanglocaties geldt een sober opvangregime. Inzet is om op die manier Nederland minder aantrekkelijk te maken voor asielzoekers met een kansarme aanvraag. Onder de groep asielzoekers met een kansarme aanvraag bevindt zich een groep overlastgevende asielzoekers die met deze werkwijze ook snel afgedaan kan worden waardoor deze maatregel bijdraagt aan vermindering van overlastgevende asielzoekers. De

⁴ Kamerstukken II, 2022/23, 19 637, nr. 3081, TZ202304–025.

⁵ Deze toezegging is gedaan door de Minister van Justitie en Veiligheid tijdens het vragenuur van 27 juni 2023.

⁶ TZ202307–100.

⁷ TZ202310–117.

⁸ Kamerstukken II, 2021/22, 19 637, nr. 2992.

⁹ Kamerstukken II, 2021/22, 19 637, nr. 2992.

procesbeschikbaarheidslocatie is een opvangmodaliteit in ontwikkeling. In Ter Apel is gestart met een pilot voor een pré-PBL. Er worden nu ervaringen opgedaan met dit concept zodat deze modaliteit verder ontwikkeld en aangepast kan worden indien dat noodzakelijk is. Het verder opschalen van de pilot gaat niet zonder slag of stoot en de beoogde snelheid is nog niet gerealiseerd. De Staatssecretaris is daarom in voortdurend overleg met de betrokken bestuurders om met duidelijke afspraken de opschaling nu voortvarend te realiseren. Het COA en de ketenpartners werken hard om de locatie in Ter Apel zo spoedig mogelijk uit te breiden. Per 1 oktober jl. zijn 30 plekken gerealiseerd. Zoals reeds besproken met het lokale bestuur in Ter Apel op 12 oktober jl. wordt de capaciteit verhoogd naar 50 plekken op 29 november a.s. Vervolgens wordt gefaseerd opgebouwd, zodat op 29 januari 2024 100 plekken zijn gerealiseerd.

Het streven is dat in november 2023 ook in Budel gestart wordt met een pré-procesbeschikbaarheidslocatie. Het is de bedoeling dat in Budel gefaseerd opgeschaald wordt naar circa 50 plekken. Voorts vinden er constructieve gesprekken plaats met de gemeente Almere over een eventuele ingebruikname van de penitentiaire inrichting. De Staatssecretaris blijft zich onverminderd inzetten voor het realiseren van meer van dit soort locaties.

Opvang

Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) heeft de afgelopen maanden verschillende pilots ingezet om overlast te voorkomen en de opvangvoorzieningen veilig te houden voor asielzoekers en COA-medewerkers. Wanneer asielzoekers toch (ernstige) overlast veroorzaken past het COA maatregelen toe¹⁰ en kunnen de overlastgevers bijvoorbeeld naar een handhaving- en toezichtlocatie worden overgeplaatst.

Pilot (potentiële) overlastgever vroegtijdig in beeld

Op 13 COA-locaties begeleiden en activeren medewerkers intensief de asielzoekers die (potentieel) overlastgevend gedrag vertonen. De evaluatie van de pilot is positief. Medewerkers en locatiemanagers van de pilotlocaties geven unaniem aan dat de impact van de incidenten is afgenomen. Daarnaast hebben zij gevoelsmatig meer controle op locatie en is het rustiger. De positieve resultaten hebben ertoe geleid dat het COA gaat bekijken hoe zij de werkwijze van de pilot landelijk kan uitbreiden.

Ambulant Ondersteunings Team

Het Ambulant Ondersteunings Team (AOT) is als pilot opgericht om COA-medewerkers op de locaties te ontlasten en te ondersteunen wanneer sprake is van veel incidenten of een incident met zeer hoge impact plaatsvindt. Daarbij is zowel aandacht voor toerusting van het team als intensieve praktijkbegeleiding. COA-werknemers en locatiemanagers waarderen het positief om door deze ervaren medewerkers met hun expertise te worden ondersteund. Daarom is de inzet nu om deze pilot structureel in te richten.

Handhaving- en toezichtlocatie (htl)

Asielzoekers die (ernstige) overlast veroorzaken, kunnen op de handhaving- en toezichtlocatie in Hoogeveen worden geplaatst. Daarbij

¹⁰ Zie <https://www.coa.nl/sites/default/files/2022-03/Maatregelenbeleid%20COA.pdf>.

krijgt de asielzoeker een vrijheidsbeperkende maatregel als bedoeld in artikel 56 van de Vreemdelingenwet opgelegd.

Op 11 augustus jl. heeft de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) een brief gepubliceerd over haar vervolgbezoek aan de htl. De IGJ constateert dat alle onderwerpen waar de Inspectie eerder aandacht voor vroeg, nu voldoende onder de aandacht zijn gebracht en door de managers van het COA worden gemonitord.¹¹

Tijdens het commissiedebat van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid van 28 juni jl. (Kamerstuk 19 637, nr. 3157) is toegezegd te onderzoeken of de htl ook kan worden gebruikt voor ontheemden uit Oekraïne die in gemeentelijke opvanglocaties herhaaldelijk voor overlast zorgen. De mogelijkheden hiertoe worden op dit moment onderzocht. Daarbij wordt allereerst gekeken of plaatsing van ontheemden uit Oekraïne in de htl een adequate oplossing vormt voor de problematiek zoals gemeenten die ervaren. Voor het einde van dit jaar wordt uw Kamer nader geïnformeerd over de resultaten van deze verkenning.

Openbare ruimte

Lik-op-stuk

Asielzoekers die een misdrijf plegen, mogen daar niet ongestraft mee weggkomen. Daarom is het afgelopen jaar de aansluiting tussen de vreemdelingenketen en de strafrechtketen nadrukkelijk versterkt. Dit heeft geleid tot kortere afstemmingslijnen tussen het openbaar ministerie en de betrokken partners. Daarnaast heeft het delen van kennis en ervaring wederzijds tot inzicht en begrip geleid in de problematiek en kon men elkaar aanspreken op mogelijke verbeteringen in werkwijzen. Uit de WODC incidentenrapportage blijkt dat in 2022 3% van de asielzoekers verdacht werd van een misdrijf. Het meest voorkomende type misdrijf waar asielzoekers van verdacht worden is vermogensmisdrijven.¹² Daarbij gaat het overwegend om diefstal/verduistering en inbraak.¹³

Het openbaar ministerie heeft geïnvesteerd in het verbeteren van de (snelle) afdoening van strafbare feiten door overlastgevende asielzoekers die binnenstromen op de zogeheten ZSM-locaties (Zorgvuldig, Snel, Maatwerk). Dit gebeurt door in te zetten op lik-op-stuk, zodat snel duidelijk is voor de verdachte asielzoeker welke sanctie wordt opgelegd. Denk daarbij aan de inzet van (super)snelrecht en directe uitvoering van de sanctie.

Op deze manier is voor een criminele asielzoeker duidelijk dat het plegen van een misdrijf zoals een winkeldiefstal, directe gevolgen heeft en niet ongestraft blijft. Per 1 november jl. is een pilot in Noord-Nederland gestart om naast snelrecht, ook supersnelrecht in te zetten. Op deze manier wordt voorkomen dat de asielzoeker zijn straf kan ontlopen.

¹¹ De IGJ heeft in haar vorige bericht gerapporteerd dat over het algemeen sprake was van een goede toegang tot, en kwaliteit van de zorgverlening in de htl. Zij heeft toen aandacht gevraagd voor een aantal onderwerpen. Naar aanleiding hiervan is een aantal verbetermaatregelen ingevoerd, zoals opgenomen in de beleidsreactie op het rapport van 26 januari jl.

¹² WODC, Incidenten en misdrijven door bewoners van COA- en crisisnoodopvanglocaties 2017–2022, <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3273/Cahier%202023-10-volledige-tekst.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

¹³ In 2022 werden er 2.320 unieke verdachten van misdrijven geregistreerd. Het gaat het hierbij vooral om vermogensmisdrijven (77%). Het overgrote deel daarvan (70% van het totaal) betreft diefstal/verduistering en inbraak, de grootste subgroep binnen deze categorie is winkeldiefstal (43% van het totaal).

De Ministeries van JenV en lenW, COA, politie en vervoerders werken aan een integraal plan van aanpak om overlastgevend gedrag van asielzoekers in het openbaar vervoer aan te pakken. Dit plan van aanpak is onderdeel van een bredere aanpak van het Ministerie van lenW om de sociale veiligheid in het openbaar vervoer te verbeteren. Hier heeft de Staatssecretaris van lenW uw Kamer bij brief van 26 juli jl. over geïnformeerd.¹⁴

De aanpak van overlastgevende asielzoekers in het openbaar vervoer, ziet op drie verschillende thema's: betalingsproblematiek, dossieropbouw en identificatie. Zo onderzoekt het Ministerie van Justitie en Veiligheid samen met NS en COA de mogelijkheden van het op naam zetten van dagkaarten die asielzoekers ontvangen van het COA om bijvoorbeeld een reis te maken in het kader van de asielprocedure. Dit voorkomt dat kaarten doorverkocht kunnen worden, wat mogelijk zwartrijden tegengaat. Daarnaast heeft COA met input van vervoerders de voorlichting aan asielzoekers over de werking van het openbaar vervoer verbeterd. Dit voorlichtingsmateriaal wordt in het najaar gepubliceerd op de informatiesite voor COA-bewoners. Verder voert het COA begin 2024 op alle COA-locaties een nieuw betaalmiddel in, waarmee asielzoekers in het openbaar vervoer gemakkelijker vervoersbewijzen kunnen kopen. Ook dit moet bijdragen aan het verminderen van reizen zonder geldig vervoersbewijs. Vooruitlopend hierop zijn pilots gestart met dat nieuwe betaalmiddel, waarmee nu in ieder geval al online tickets gekocht kunnen worden.

Om overlastgevers in het openbaar vervoer sneller en effectiever aan te pakken, worden de mogelijkheden voor dossieropbouw en gegevensdeling met inachtneming van privacyregelgeving onderzocht. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid werkt samen met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat aan het verbeteren van de mogelijkheden die boa's hebben om personen die overlast veroorzaken te identificeren.

Terugkeer

Zoals eerder gemeld aan de Kamer heeft het kabinet structureel 15 miljoen euro gereserveerd voor het bevorderen van terugkeer, met specifieke aandacht voor afgewezen asielzoekers die overlastgevend gedrag vertonen.¹⁵

Een deel van dit budget wordt gebruikt om het terugkeerproces wendbaarder en slagvaardiger te maken. Voorbeelden hiervan zijn het organiseren van meer capaciteit op het proces van inbewaringstelling, de uitbreiding van het soort zaken waarin de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) een bewaringsmaatregel oplegt en de inbedding van specialistische functies in de operatie van de DT&V. De nadere uitwerking hiervan vindt momenteel plaats en omvat onder andere de opvolging van een al uitgevoerde uitvoeringstoets.

Aanvullend hierop vinden ook investeringen plaats om de bestaande kabinetsinzet ten aanzien van migratiepartnerschappen met belangrijke transit- en herkomstlanden te verdiepen en verbreden. De verwachting is dat de eerste plannen eind dit jaar en begin volgend jaar in uitvoering gebracht kunnen worden.

¹⁴ Kamerstukken II, 2022/23, 28 642, nr. 110.

¹⁵ Kamerstukken II, 2021/22, 19 637, nr. 2992.

Lokale maatregelen

Als Rijk doen we er alles aan om overlast veroorzaakt door asielzoekers beheersbaar te houden. Overlast wordt op lokaal niveau ervaren. Daarom is naast een nationale aanpak aanvullend lokaal maatwerk nodig.

Financiering voor lokale maatregelen

Gemeenten kunnen een beroep doen op de SPUK-regeling voor een financiële compensatie voor (preventieve) maatregelen voor de aanpak van overlastgevend gedrag door asielzoekers. Het Ministerie van JenV stelt op deze manier ieder jaar budget beschikbaar voor de financiering van lokale (kleinschalige) maatregelen tegen overlast buiten de opvanglocaties. Hierdoor hebben gemeenten zelf de mogelijkheid te bepalen welke aanpak het beste bij hun problematiek past. De maatregelen waarvoor dit budget wordt gebruikt verschillen per gemeente. Hierbij valt te denken aan preventieve maatregelen zoals het organiseren van gemeenschappelijke activiteiten met buurtbewoners, maar ook aan de inzet van buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's), bodycams of extra cameratoezicht. De nieuwe regeling, waarmee 2 miljoen euro beschikbaar wordt gesteld, is op 1 oktober jl. gepubliceerd.¹⁶

Toolbox

Om gemeentes op weg te helpen in een lokale aanpak, is in de Toolbox¹⁷ een groot aantal maatregelen verzameld die gemeenten in kunnen zetten. Het is een mix van bestuurlijke en praktische, vaak creatieve oplossingen die met elkaar samenhangen en helpen om overlast door asielzoekers te voorkomen en aan te pakken. Het kan variëren van het inrichten van een lokale projectgroep en het organiseren van (gemeenschappelijke) activiteiten met asielzoekers en bewoners van de gemeente tot en met het inzetten van extra beveiliging, cameratoezicht en gebiedsverboden. Daarbij worden ook enkele praktijkvoorbeelden uit verschillende gemeentes uitgelicht. Deze Toolbox is een update van de Toolbox die in 2020 is gepubliceerd.

Mobiele toezichtteams

Op verschillende locaties in het land waar veel overlast werd ervaren, zijn mobiele toezichtteams aangesteld. Met hun zichtbaarheid en aanwezigheid zetten de toezichthouders zich in om bepaalde vormen van overlast te voorkomen. Na de succesvolle start van het toezichtteam in Ter Apel, is dit concept uitgebreid naar Cranendonck, Hardenberg, Weert, Maarheeze, Zweeloo en Delfzijl. In al deze gemeenten is nog sprake van een pilot, maar de inzet is om toezichtteams structureel in te zetten.

De inzet van de teams blijkt succesvol te zijn. Door tijdig te interveniëren weten de toezichthouders vaak de angel uit conflictsituaties te halen en zo overlastsituaties te voorkomen. Lokale ondernemers en buurtbewoners waarderen deze inzet.

Motie Van der Plas

In de motie van het lid Van der Plas wordt de regering verzocht in en rondom asielzoekerscentra meer veiligheidspersoneel in te zetten ter bescherming van hunzelf en omwonenden.

¹⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/aanpak-overlastgevende-asielzoekers>.

¹⁷ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-b9f6ecb5-22cb-40a3-a504-642306b4de13/pdf>.

Uitgangspunt is dat asielzoekers, COA-personeel en omwonenden een veilige werk- en leefomgeving dienen te hebben. Dit bereiken we door te voorkomen dat er overlast op de opvanglocatie ontstaat, door mensen die ernstige overlast veroorzaken persoonsgericht aan te pakken en door overlastgevers over te plaatsen naar de htl.

Voor zover met veiligheidspersoneel de politie wordt bedoeld is de regeling van toepassing zoals beschreven in bijgaande Toolbox. Politiecapaciteit is per definitie schaars en alle eenheden voelen die schaarste. Binnen regionale politie-eenheden wordt doorlopend gezien waar de prioriteiten liggen voor inzet van de politie.¹⁸

Motie Brekelmans

In de motie van het lid Brekelmans wordt de regering (a) verzocht zo veel mogelijk gebruik te blijven maken van de inzet van de handhaving- en toezichtlocatie, en bij de keuze tot een doorverwijzing ook overlastgevend gedrag buiten het azc mee te nemen; (b) wordt de regering verzocht te onderzoeken hoe het doen van aangifte in gemeenten met veel overlast kan worden vergemakkelijkt; en (c) wordt de regering verzocht zich ervoor in te zetten dat de reprimanderegeling in gebieden met veel overlast buiten werking wordt gesteld, en er juist wordt ingezet op lik-op-stukbeleid door inzet van strafrecht in de vorm van snelrecht en/of een stelselmatige aanpak van daders.

(a) Handhaving- en toezichtlocatie

Het is reeds staand beleid dat vreemdelingen die (ernstige) overlast veroorzaken, op de handhaving- en toezichtlocatie worden geplaatst. In 2021 is de Regeling verstrekkingen asielzoekers aangepast om buiten twijfel te stellen dat incidenten die buiten de opvangvoorziening hebben plaatsgevonden, ook kunnen worden meegenomen bij een htl-plaatsing.

(b) Doen van aangifte vergemakkelijken

Er bestaat een algemene regeling rondom civiele schadeloosstelling van winkeldiefstal. Politie werkt in dat kader samen met een organisatie als SODA, maar ook met andere organisaties, zoals Overlast Registratie Nederland (ORN) en de Landelijke Associatie van Gerechtsdeurwaarders (LAVG). Winkeliers kunnen contracten afsluiten met deze organisaties, die vervolgens als tussenpersoon kunnen fungeren in opdracht van de getroffen winkeleigenaar. Wanneer bijvoorbeeld sprake is van winkeldiefstal kan een winkeleigenaar via een tussenpersoon een verzoek om schadeloosstelling indienen. De samenwerkingen met deze tussenpersonen zijn over het algemeen positief. Een aanvraag is afhankelijk van verschillende factoren, zoals de specifieke situatie van de aanvraag (welke specifieke informatie is er nodig) wat soms maatwerk vergt, maar ook hoe ver een tussenpersoon is in de digitale informatisering en de mate waarop deze aansluit op de systemen van politie. De applicaties die de tussenpersonen hiervoor kunnen gebruiken, zoals de 310-winkel-app¹⁹, waar het lid Brekelmans aan refereert in het debat van 6 april jl., moeten echter wel kunnen communiceren met het digitale aangifte systeem van de politie,

¹⁸ <https://regioburgemeesters.nl/thema/openbare-orde-maatschappelijke-onrust-en-zorg/openbare-orde/bijstand-aan-politie/>.

¹⁹ De 310-winkel-app is een commerciële applicatie die een ondernemer kan aanschaffen om bv een aangifte te verwerken.

dat leidend is in het doen van aangifte²⁰. Omdat gebleken is dat de communicatie van bepaalde commerciële applicaties nog niet altijd goed communiceert met het systeem van de politie, wordt in het kader van een verbeterde dienstverlening en de inzet op een verbeterde publiek-private samenwerking momenteel bekeken hoe politie dit beter zou kunnen faciliteren. De politie experimenteert via de pilot gegevensuitwisseling in de regio Rotterdam en Noord-Holland met een koppeling tussen de software applicatie van verschillende retailers en de politiesystemen. Wanneer succesvol, zal dit op termijn de aangifte of het proces van schadeloosstelling via verschillende applicaties makkelijker maken.

(c) Reprimande en lik-op-stuk

Het OM vindt het belangrijk om duidelijk uit te leggen wat de reikwijdte is van de reprimanderegeling en hoe deze wordt toegepast. Om die reden vinden gesprekken plaats met ondernemers in Ter Apel en het gemeentebestuur. In die gesprekken wordt onder meer aangegeven dat een reprimande alleen kan worden opgelegd als wordt voldaan aan de daarvoor gestelde voorwaarden. De reprimanderegeling voor meerderjarige first offenders geldt alleen voor een zogeheten eenvoudige winkeldiefstal, waarbij de waarde van de weggenomen goederen onder de 50 euro ligt. De verdachte dient de diefstal te bekennen en het gestolen goed terug te geven. In veel gevallen is een reprimande dan ook niet mogelijk. Als een reprimande wordt opgelegd wordt de verdachte geregistreerd in de landelijke politiesystemen. Een reprimande wordt bovendien altijd gegeven in combinatie met een winkelverbod. Overtreding van een winkelverbod is een misdrijf, waarop politie kan acteren. Bij een volgende aanhouding wordt er dan ook geen reprimande meer opgelegd. De lik-op-stuk aanpak zoals hiervoor toegelicht geldt dan onverkort.

Toezegging Wilders

De toezegging aan het lid Wilders ziet toe op het inzichtelijk maken hoe effectief de aanpak van de Coördinator Nationale Aanpak Overlast is.

In september 2022 bent u geïnformeerd over de aanstelling van een Coördinator Nationale Aanpak Overlast (CNAO). Het afgelopen jaar heeft hij met verschillende actielijnen de aanpak van overlastgevende asielzoekers versterkt. Deze drie actielijnen zien op het verbeteren van de aansluiting van de vreemdelingenketen met de strafrechtketen, het aanjagen van de pilot procesoptimalisatie en het inzetten van mobiele toezichtteams. De voortgang op deze drie actielijnen is hierboven toegelicht (onder de kopjes snel beslissen, lik-op-stuk en mobiele toezichtteams).

De Coördinator heeft zijn opdracht in augustus jl. afgerond. We zijn de Coördinator erkentelijk voor de voortvarendheid waarmee hij zijn opdracht heeft uitgevoerd en dankbaar voor de resultaten. Zijn aanbevelingen sterken onze ambitie om zijn actielijnen als onderdeel van de nationale aanpak te continueren.

Toezegging Brekelmans

Tot slot ga ik in op de toezegging aan het lid Brekelmans om de Kamer te informeren over gegevensuitwisseling met Duitsland en België inzake

²⁰ wetten.nl – Regeling – Besluit aanwijzing elektronische voorziening ex Besluit digitale stukken Strafvordering – BWBR0043754 (overheid.nl) Als elektronische voorziening als bedoeld in artikel 2, eerste lid, sub a, onder vier, van het Besluit digitale stukken strafvordering wordt aangewezen het digitale aangiftesysteem van de politie.

overlastgevers om de asielprocedure te kunnen versnellen, wanneer er sprake is van overlast.

De Top-X aanpak is een van de instrumenten bij de Nederlandse aanpak van overlastgevend en/of crimineel gedrag van asielzoekers. Het doel van de Top-X aanpak is het verkrijgen van zicht op de omvang en aard van de zwaarste groep overlastgevende en/of criminele asielzoekers o.a. middels het opstellen van de Top-X lijst. In het lokaal ketenoverleg (LKO) worden bewoners die op de Top-X lijst staan besproken met de ketenpartners en wordt in gezamenlijkheid een persoonsgerichte aanpak opgesteld. Ketenpartners kunnen maatregelen treffen zoals het inhouden van leefgeld, het versneld afdoen van de asielprocedure of met prioriteit inzetten op terugkeer. Zoals eerder aangehaald wordt in Ter Apel via de pilot procesoptimalisatie ingezet op het versneld afdoen van asielprocedures van overlastgevers door bijvoorbeeld de rust- en voorbereidingstijd te onthouden, die normaal gesproken wordt gegeven om uit te rusten van de reis en zich voor te bereiden op de asielprocedure.

Navraag leert dat Duitsland niet een gelijksoortige lijst heeft als de Nederlandse Top-X. In België is van een dergelijke lijst evenmin sprake, wel kan het agentschap dat verantwoordelijk is voor de opvang van asielzoekers n.a.v. ernstige incidenten zoals fysiek of seksueel geweld een verzoek doen om te bekijken of er andere meldingen bekend zijn bij bijvoorbeeld politie en aan de hand daarvan bezien of een versnelling in procedures mogelijk is.

Indien er concrete aanknopingspunten zijn dat er sprake is van een strafrechtelijke veroordeling in een andere lidstaat, kan de IND deze gegevens opvragen. Wanneer dit het geval is, kan dit gevolgen hebben voor de asielaanvraag. Dit geldt ook voor strafrechtelijke gegevens uit Duitsland en België.

Voor het overige geldt dat de Top-X een nationale lijst is, die helpt bij het treffen van maatregelen op nationaal niveau. De Top-X-lijst is gebonden aan wet- en regelgeving zoals de AVG en mag, mede gelet op de eisen die worden gesteld aan de verdere verwerking van persoonsgegevens en de gevoeligheid van de onderhavige persoonsgegevens daarom niet zomaar gedeeld worden met andere lidstaten. Ondanks de beperkingen ten aanzien van gegevensdeling, blijf ik in gesprek met de andere EU-lidstaten over het voorkomen en aanpakken van overlast door asielzoekers.

Hoewel incidenten nooit honderd procent voorkomen kunnen worden, is onze inzet er blijvend op gericht om overlastgevend gedrag van asielzoekers maximaal te voorkomen en aan te pakken. Met de versterking van de nationale aanpak houden we koers.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
C.A. van der Maat

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius